

AĞAYEV EMİL*

AZƏRBAYCAN VƏ BOLQARISTAN ARASINDA MƏDƏNİ KÖRPÜLƏR: TƏSVİRİ SƏNƏTDƏ MULTİKULTURAL DƏYƏRLƏRİN TƏZAHİRÜ

Məqalədə Azərbaycan və Bolqarıstan arasında qurulan mədəni əlaqələrin tarixi və müasir dövrdəki inkişafı təsvir olunur. İki ölkə arasında dostluq münasibətlərinin mədəniyyət, incəsənət və multikultural dəyərlər üzərində möhkəmlənməsi xüsusi vurğulanır. Azərbaycan rəssamlarının – Nadir Əbdürrəhmanov, Vəcihə Səmədova, Elmira Şahtaxtinskaya, Lətif Feyzullayev və Səmədağa Cəfərovun yaradıcılığında Bolqarıstan mövzusu geniş şəkildə əksini tapmışdır. Bu əsərlər xalqlar arasında mədəni yaxınlığı, tarixi bağları və qarşılıqlı hörməti bədii formada təqdim edir. Şuşa ilə Veliko Tırnovo şəhərlərinin qarşılaşması isə bu əməkdaşlığın müasir simvolu kimi dəyərləndirilir.

Açar sözlər: Azərbaycan, Bolqarıstan, multikulturalizm, təsviri incəsənət, mədəni körpülər

Dünya xalqlarının mehriban və təhlükəsiz mühitdə yaşaya bilməsi üçün mühüm şərtlərdən biri multikultural dəyərlərin inkişaf etdirilməsi və xalqlar arasında qarşılıqlı hörmətə əsaslanan münasibətlərin qurulmasıdır. Bu baxımdan Azərbaycan dövlətçilik ənənələrinin mərkəzində hər zaman müxtəlif millət və xalqlarla dostluq, əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq prinsipləri dayanmışdır. Bu ənənə yalnız tarixi köklərlə məhdudlaşmır, həm də müasir dövrümüzdə ölkənin siyasi və mədəni həyatında öz davamlı təsirini göstərməkdədir.

Azərbaycan ilə Bolqarıstan arasındakı əlaqələr də bu dostluq siyasətinin ən parlaq nümunələrindən biridir. Bolqarıstan 1992-ci ilin 14 yanvarında Azərbaycanın müstəqilliyini tanımaqla iki ölkə arasında gələcək münasibətlərin möhkəm təməlinin atılmasına şərait yaratmışdır. Bundan sonrakı illərdə dövlət başçıları səviyyəsində aparılan qarşılıqlı görüşlər və diplomatik səfərlər əlaqələrin daha da dərinləşməsinə xidmət etmişdir. Xüsusilə ümummilli lider Heydər Əliyevin Bolqarıstana etdiyi rəsmi səfərlər və bu səfərlərin nəticəsində imzalanan sənədlər əməkdaşlığın müxtəlif sahələrdə inkişafına geniş imkanlar açmışdır. Onun siyasi kursunu uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev də bu əlaqələri yeni mərhələyə qaldırmış, siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə tərəfdaşlığı daha da möhkəmləndirmişdir.

Azərbaycan-Bolqarıstan münasibətlərinin mühüm istiqamətlərindən biri də mədəni əməkdaşlıqdır. Multikultural dəyərlərin təşviqi, xalqlar arasında mədəni mübadilə və yaradıcı əməkdaşlıq hər iki dövlətin dostluq ənənələrinin davamlılığını göstərir. Bu əməkdaşlıq özünü xüsusilə incəsənət və təsviri sənət sahəsində qabarıq şəkildə büruzə verir. Azərbaycan rəssamlarının əsərlərində Bolqarıstan mövzusu, həmçinin bolqar sənətçilərinin yaradıcılığında Azərbaycanla bağlı təsvirlər xalqların bir-birinə olan yaxınlığının mədəni ifadəsi kimi diqqət çəkir.

Azərbaycan təsviri sənətində Bolqarıstana dair mövzulara müraciət edən rəssamlar arasında Nadir Əbdürrəhmanov xüsusi yer tutur. Onun yaradıcılığında Bolqar xalqının həyatını, məişətini və milli ruhunu əks etdirən əsərlər silsiləsi diqqət çəkir. Xüsusilə “Sofiya”, “Axşam balıq ovu”, “Plovdivdə günorta” və “Köhnə Plovdiv” kimi rəsmlər rəssamın bu ölkəyə bağlılığını, orada gördüklərindən aldığı təəssüratları sənət vasitəsilə ifadə etmək bacarığını nümayiş etdirir.

Bu əsərlər sırasında “Axşam balıq ovu” kompozisiyası xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Əsərdə bolqar xalqının gündəlik həyatına məxsus səhnələr təsvir edilmiş, insanların təbiətlə vəhdət halında olan məşğuliyyəti bədii prizmadan əks etdirilmişdir. Rəssam bu mövzunu yalnız təsəvvürdən deyil, şəxsən apardığı müşahidələrdən, real həyat mənzərələrini izləməsindən doğan ilhamla kətana köçürmüşdür. Məhz buna görə də əsərdə həm canlı həyat tərzini, həm də sənətkarın fərdi baxış bucağı qabarıq şəkildə hiss olunur. Nadir Əbdürrəhmanovun Bolqarıstana həsr etdiyi rəsmlər bütövlükdə iki xalq arasında mədəni yaxınlığın, multikultural dəyərlərin və qarşılıqlı marağın bədii təcəssümü kimi qiymətləndirilə bilər.

Azərbaycan təsviri sənətində Bolqarıstan mövzusu bir çox tanınmış rəssamın yaradıcılığında öz əksini tapmışdır. Xalq rəssamı Elmira Şahtaxtinskaya bu mövzuya müraciət edərək “Sezopol” və

“Nesebr” adlı əsərlərində Bolqarıstanın qədim liman şəhərlərinin mənzərələrini ustalıqla təsvir etmişdir. Onun rəsmlərində tarixi abidələrin, dar küçələrin və dənizkənarı məkanların özünəməxsus gözəlliyi tamaşaçılara təqdim olunur. Şahtaxtinskayanın əsərləri həm şəhər mühitini sənətkarlıqla ifadə edir, həm də həmin məkanların tarixi ruhunu qoruyub gələcək nəsillərə çatdırır.

1960-cı illərdə yaradıcılığında “Bolqarıstan silsiləsi” ilə tanınan rəssam Vəcihə Səmədova isə bu mövzuda daha geniş və məzmunlu kompozisiyalar yaratmışdır. Onun “Nümayiş”, “Sofiyada bazar”, “Bolqar qarıları”, “Tutqun gün. Sezopol” və “Qonşular. Sezopol” əsərləri Bolqar xalqının gündəlik həyatını, mədəniyyətini və sosial dəyərlərini əks etdirən nümunələrdir. Rəssamın ən diqqətçəkən işlərindən biri olan “Nümayiş” əsərində bolqar xalqının ictimai həyatına dair səhnə təqdim olunur. Əsərdə insanları bir araya gətirən birlik, həmrəylik və pozitiv yaşam tərzini rəngarəng çalarlarla ifadə edilmişdir. Bu kompozisiya bolqar cəmiyyətinin kollektiv ruhunu və insanların bir-birinə bağlılığını tamaşaçılara çatdırır. Səmədovanın “Sofiyada bazar” əsəri isə xüsusilə maraqlı doğuran nümunələrdən biridir. Burada bazar mühitinin rəngarəngliyi, insanların milli geyimlərdə təsviri, məişət əşyaları və keramika nümunələrinin təqdimatı izləyiciyə canlı həyat mənzərəsini göstərir. Bu əsərdə yalnız bolqar xalqının gündəlik məişəti deyil, eyni zamanda Azərbaycan xalqı ilə oxşar mədəni dəyərlərin mövcudluğu da incə məqamlarla vurğulanır. Beləliklə, Səmədovanın yaradıcılığı iki xalq arasında multikultural yaxınlığın və mədəni körpülərin sənət vasitəsilə qurulduğunu nümayiş etdirir.

Azərbaycan təsviri sənətində Bolqarıstan mövzusunda müraciət edən sənətkarlardan biri də Lətif Feyzullayev olmuşdur. Onun yaratdığı “Sezopol. Bolqarıstan” əsəri dənizkənarı mənzərə janrının uğurlu nümunəsi kimi diqqəti cəlb edir. Kompozisiyada Qara dənizin sakit, eyni zamanda dərin mənə daşıyan üfüqləri, şəhərin tarixi silueti və mədəni inkişafını təcəssüm etdirən elementlər bir araya gətirilmişdir. Rəssamın təsvir etdiyi tutqun səma və dəniz sahili Bolqar xalqının keçmişi, həyat tərzini və daxili aləminin obrazlı ifadəsinə çevrilmişdir. Bu əsər həm də tarixi yaddaşın, həm də müasirliklə ənənələrin vəhdətinin incə bir sənət nümunəsidir.

Bolqarıstan mövzusu ilə bağlı əsərlər yaradan rəssamlardan biri də Səmədağa Cəfərovdur. O, 2012-ci ildə bu ölkəyə etdiyi yaradıcılıq səfəri zamanı qədim Veliko Tırnovo şəhərini özünün təsviri priyomları ilə kətana köçürmüşdür. Rəssam iri rəng yaxmaları vasitəsilə şəhərin qədim ruhunu, memarlıq xüsusiyyətlərini və təbii mühitini xüsusi bədii güclə təqdim etmişdir. Onun əsərlərində Veliko Tırnovonun tək-cə memarlıq gözəlliyi deyil, həm də şəhərin tarixi enerjisi, mədəni irsi tamaşaçıya ötürülür.

Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan və Bolqarıstan arasında mədəni əməkdaşlığın simvolu kimi 2022-ci ildə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa ilə Bolqarıstanın qədim Veliko Tırnovo şəhəri rəsmi olaraq qardaşlaşmışdır. Bu hadisə iki xalq arasında tarixi-mədəni əlaqələrin güclənməsinin bariz nümunəsi olmaqla yanaşı, incəsənət və multikultural dəyərlərin yeni mərhələdə davam etdirilməsinə də zəmin yaratmışdır.

Azərbaycan ilə Bolqarıstan arasında mədəni əməkdaşlığın və multikultural dəyərlərin inkişafı dövlət başçılarının uzaqgörən siyasəti nəticəsində daha da güclənmişdir. Hər iki ölkə prezidentinin qarşılıqlı təşəbbüsləri və dəstəyi sayəsində iki xalq arasında tarixi köklərə söykənən dostluq münasibətləri yeni məzmun qazanaraq müasir dövrdə daha da dərinləşmişdir. Bu siyasət yalnız siyasi və iqtisadi əlaqələrin deyil, həm də mədəni inteqrasiyanın genişlənməsinə, xalqların bir-birinə daha yaxın olmasına xidmət edir.

ƏDƏBİYYAT

- 1.Əliyev H.Ə. Azərbaycan-Bolqarıstan mədəni əlaqələrinin inkişafı. Bakı: Elm və təhsil, 2015, 220 s.
- 2.Əliyeva V.R. Vəcihə Səmədovanın yaradıcılığında Bolqarıstan silsiləsi // Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin Xəbərləri, №1, 2021, s. 78–85.
- 3.Cəfərov S. Veliko Tırnovo təsvirlərində rənglərin rolu // İncəsənət və Mədəniyyət, №3, 2014, s. 66–72.

4. Dimitrov P. Cultural Bridges between Bulgaria and Azerbaijan. Sofia: Sofia University Press, 2016, 245 p.
5. Feyzullayev L. Rənglərin dili. Bakı: Şərq-Qərb, 2008, 198 s.
6. Hüseynov, Ə.R. Azərbaycan rəssamlarının yaradıcılığında Bolqarıstan mövzusu // Azərbaycan incəsənət jurnalı, №2, 2020, s. 45–57.

**ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin
“İncəsənət və fiziki tərbiyə” fənn birləşmə komissiyasının müəllimi
E-mail: Emilaghayev93@mail.ru*

EMIL AGAYEV

CULTURAL BRIDGES BETWEEN AZERBAIJAN AND BULGARIA: MANIFESTATION OF MULTICULTURAL VALUES IN FINE ART

The article describes the history of cultural relations between Azerbaijan and Bulgaria and their development in the modern era. It emphasizes the strengthening of friendship between the two countries based on culture, art, and multicultural values. The works of Azerbaijani artists—Nadir Abdurrahmanov, Vajiha Samadova, Elmira Shahtakhtinskaya, Latif Feyzullayev, and Samadaga Jafarov—extensively reflect Bulgarian themes. These artworks present the cultural closeness, historical ties, and mutual respect between the peoples in an artistic form. The twinning of the cities of Shusha and Veliko Tarnovo is regarded as a contemporary symbol of this cooperation.

Keywords: Azerbaijan, Bulgaria, multiculturalism, fine arts, cultural bridges

АГАЕВ ЭМИЛЬ

КУЛЬТУРНЫЕ МОСТЫ МЕЖДУ АЗЕРБАЙДЖАНОМ И БОЛГАРИЕЙ: ПРОЯВЛЕНИЕ МУЛЬТИКУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМ ИСКУССТВЕ

В статье описывается история культурных связей между Азербайджаном и Болгарией и их развитие в современную эпоху. Подчеркивается укрепление дружбы между двумя странами на основе культуры, искусства и мультикультурных ценностей. Работы азербайджанских художников — Надира Абдуррахманова, Ваджихи Самадовой, Эльмиры Шахтахтинской, Латифа Фейзуллаева и Самадаги Джафаровой — широко отражают болгарскую тематику. Эти произведения искусства в художественной форме демонстрируют культурную близость, исторические связи и взаимное уважение между народами. Современным символом этого сотрудничества рассматривается побратимство городов Шуша и Велико Тырново.

Ключевые слова: Азербайджан, Болгария, мультикультурализм, изобразительное искусство, культурные мосты

AMEA-nın müzibir üzvü Ərtegin Salamadə tərəfindən təqdim edilmişdir.

İlk daxilolma tarixi: 21.04.2025
Son daxilolma tarixi: 18.05.2025